

Από την επανάσταση του Θερίσου

Η ΕΘΝΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ

(25-3-1905)

Του κ. ΣΤ. Γ. ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗ

Φαίνεται ότι μερικοί τόποι είναι σηματοδεδειγμένοι από την ιστορία, γιατί κατά καιρούς, υπήρξαν τό μαρμαρένια άλώνια στα όποια πάλεψαν ο Διγενής και Χάρος. Με μία διαφορά. Ενώ στα δημοτικά μας τραγούδια νικητής θγαίνει πάντα ο Χάρος, στην περίπτωση μας νικούν συνήθως οι εκάστοτε Διγενήδες, οι άπροσκυνητοι, που τολμούν να ύψωσουν το άνάστημά των μπροστά στους ισχυρούς της εποχής. Τέτοιος τόπος γραμμένος στην ιστορία με χρυσά γράμματα αλλά και με το αίμα του λαού μας είναι και το χωριό Παναγία των Κεραμειών. Κατά τη γερμανική κατοχή έδώ δόθηκε στις 12 και 14 Νοεμβρίου του 1944 μάχη κατά των Γερμανών που είχαν επιδράσει στην πειροχή και πού άποκρατήσαν τελικά, με μεγάλες γι αυτούς άπώλειες, άπό τις συμπράττουσες δυνάμεις ΕΛΑΣ, ΕΟΚ και κατοίκους της περιοχής. Τελευταία ή μάχη του Αοτρικα καίκεϊνη της Καμάρας Κολένη στις 29-3-45. Στόν ίδιο τόπο είχε δοθει άπό τό λαό της Κρήτης και κυρίως των Χανιών μία ειρηνηκή μάχη και είχε κερδιθει. Ηταν 25 Μαρτίου του 1905. Μέρα της εθνικής μας γιορτής. Η επανάσταση του Θερίσου είχε εκραγει (10-3-1905) και είχε επικρατήσει σέ όλη σχεδόν την ύπαιθρο Κρήτη. Υπήρχαν θέβια και μερικές άρμουςτιές έστιες.

Στις πόλεις ο Πρίγκιπας στηρίζοταν στις δυνάμεις κατοχής. Αλλά ή τριανδρία, Βενιζέλος, Φούμης, Μάνος, ήθελε να δείξει και τη δύναμη της ειρηνηκής. Καλεί λοιπόν γιά την 25 του Μάρτη ειρηνηκή συγκέντρωση στην Παναγία των Κεραμειών.

Άπό τη νύχτα και άπό τολού πρωί άνθρωποι άπό τά Χανία και την ύπαιθρο κινούνται ήρεμα και χωρίς κανένα επεισόδιο προς Παναγία. Οι χανιώτες πεζοί με ελάχιστους καβαλάρηδες περνούν άπό τις μαγευτικές, λόγω και της εποχής Μουρνιές, δροσιζονται στο νερό και στα παχύσκια πλατάνια της Αγίας Βαρβάρας περνούν τό μικρό φαράγγι του Βαντέ και άνεβαίνουν σιγά - σιγά στην Παναγία. Διασκορπίζονται στο χωριό και τά γειτονικά χωριά. Άνυπομονούν να δούν τους άρχηγούς και μάλιστα τόν «Άρχηγό των Αρχηγών» τόν ελ. Βενιζέλο. Περιπου στις 10 π.μ. καταφθάνουν οι τελευταίοι χανιώτες και οι ένοπλοι άπό τό Θερίσο. Μυρμηκιάζει άπό τά πληθθη ή περιοχή. Μυρμηκιάζει άπό την άνθρωποπλημμύρα οι πλαγιές. Οι άρχηγοί θρισκονται σέ κάποιο σπίτι. Όταν δε λίγο άργότερα ολοκληρώθηκε ή συγκέντρωση, παρουσιάστηκαν στα πληθθη πού με άγνία περιμεναν την εμφάνισή των. Ο Βενιζέλος με τούς ιδιαίτερους του φρουρούς Παναγή ή Πανανό Ηλιάκη, άδελφό του Ι. Ηλιάκη, δικηγόρου και συμβούλου του και Ηλία Παπαδόκη, τούάποκαλούμενου Μαύρου. Οι λεβεντονιοί αυτοί πριν άπό 10 χρόνια στη Χαλέπα είχαν πυροβολήσει και ταυμάσει τόν τυραννικό Μαχμούτ Πασά. Ο Κ. Φούμης πάντα σεμνός και ήρεμος και ο μαχητικός και όρμητικός Κ. Μάνος. Τά πληθθη ξεσπούν σέ ζητωκραυγές και άλλες θερμές εκδηλώσεις. Πολλοί πλησιάζουν και φιλούν τό χερί του Βενιζέλου. Οι ένοπλοι πυροβολούν όμαδικά. Οι πλαγιές άντιλαλούν. Στην εκκλησία του χωριού, Μεταμόρφωση του Σωτήρος γίνεται κατανυκτική δοξολογία. Στο τέλος πάλι ούρανομήκεις ζητωκραυγές γιά την ενωση και χιλιάδες οι πυροβολισμοί.

Ο νεαρός αλλά επιβλητικός τό άνάστημα και εμφάνιση δικηγόρος των Χανιών Εμμ. Παπαδογιαννάκης άνεβαίνει σέ κάποιο χαμηλό τοίχο της αύλης της εκκλησίας και σαν εκπρόσωπος της πόλης τόνισε ότι τά Χανία και ή Χαλέπα συντάσσονται με τούς επανασατάτες και συνιστά στους συγκεντρωμένους ή μέλινος πιστοί σπδά πρόγραμμά των. Ο Βενιζέλος σβέλτος πηδά στον τοίχο και άνοίγει τό στόμα του. Δέν μπορεί να μιλήσει άπό τις ζητωκραυγές και τά χειροκροτήματα. Τέλος ότς κάπως κώπασε ο σόλος ευχαριστεί ότς συγκεντρωμένους γιά την άγάπη καιτήν έμπιστοσύνη των και τεχνικά περιστρέφει την όμιλία του περί τό εθνικό θέμα, την όμιλία του Ι. Σφακιανό στο Ηράκλειο και τούς αυλοκόλακες. Δέν εκδηλώνει την πικρία του γιά τό κυνηγητό πού του κάνουν. Προσπαθεί να προσήλωσει περισσότερο τούς πολιτικούς του φίλους στην ηγεσία της

επαναστάσεως και να τούς πείσει να άποφύγουν κάθε πράξη πού θα προκαλούσε τούς πολιτικούς του άντιπάλους ή συγκρούσεις. Ζητεί τάξη και εύνομία ώτε να μη θεωρηθούν 'κακοποιοί, αλλά άντιθετα φρουροί της τάξης, πού προσέχουν τούς συνοίκους των Μουσουλμάνους. Γι αυτό, φαίνεται, οι πολιτικοί του άντιπαλοι τύπωναν άργότερα δελτάρια στα όποια του φορούσαν τουρκικό φέσι. Τέλος λέγει ότι πιστεύει στη νίκη, ότι θα πλησιάζουν στην ποθητή ενωση και ότι θα επιτύχουν γιά όλους τούς πολιτικές ίσπολιτεία, δικαιοσύνη και πολιτικές έλευθερίες. Τό λόγο του, γοητευτικό όπως πάντα γιαιτ δονούσε τις λεπτότερες χορδές της ψυχής του λαού, κάλυψε θυελλα εκδηλώσεων ένθουσιασμού.

Στό πρόχειρο θέμα άνεβαίνει συγκινημένος ο Μάνος. Τονίζει ότι γεννήθηκε έλεύθερος έλληνας με κρητική όμνη καρδιά, ότι οι εναντίον του κατηγορίες των πριγκιπικών δέν εύσταθούν και ζητωκραυγάζει γιά τη μεγάλη, έλευθερη και άδίαυρη Ελλάδα και τέλος γιά την Ένωση. Τελευταίος άνεβαίνει στο θέμα και ο ύπουργός των Οικονομικών της επαναστάσεως θα λέγαμε, ο Κ. Φούμης. Πολιτικός άνθρωπος, αλλά σεμνός και τά σίκονομικά της επαναστάσεως, εξηγήσε ότι θα συναντήσουν πολλές δυσκολίες και ζητωκραυγές γιά την ενωση, τό Έθνος, τό Βασίλειο και τις προσάτιδες δυνάμεις. Οι άπλοί πολίτες και οι όρεσιβιοι πολεμιστές δέν καταλάθαιναν άπό αυτά, αλλά τόν άκούσαν με μεγάλη προσοχή και ένθουσιασμό.

Οι πολλοί όμως βρήκαν την όμιλία «στοιχείον, εκτιμήσεως της πολιτικής ηγεσίας της μεριδας αυτών», των Θερισιανών δηλ. Οι εκδηλώσεις του λαού άπεριγράπτες. Οι ζητωκραυγές και οι πυροβολισμοί επί ά αρκετό διάστημα χρόνου δονούσαν τόν άέρα, άκόμα και όταν κάποιος λαϊκός ποιητής άπό την έλευθερη Ελλάδα άπάγγειλε ώραιούς στίχους.

Τό άπόγευμα άφου ο λαός χάρηκε λευτεριά, προσιεμάνθηκε πού να πλησιάζει και ικανοποιημένος ως τά τρισθα της καρδιάς του, γυρίζει γιά τά χωριά και την πόλη με τραγούδια και πυροβολισμούς. Όταν άνεβαίνει στην Παναγία αλλά και όταν κατέβαινε δέν ένοχλήθηκε άπό κανέναν. Ποιός θα τολμούσε άλλωστε; Άνεβαίνε σέ μικρές ομάδες αλλά κατέβαινε με «επιβλητική πυκνότητα» πλέζος με λίγους έφιππους, άνάμεσα στους όποιους και ο γνωστός μας Εμμ. Παπαδογιαννάκης, πολιτευτής σεΐλιου. Με την καθόδηγησή του ο λαός κατέκλυσε τό «Πεδιον του Άρεως» όπου γινόταν οι στρατιωτικές άσκήσεις και παρελάσεις - σημερινό Στάδιο Ελενας Βενιζέλου - και μπροστά άπό τούς Ιταλικούς στρατώνες, όπου καταυλιζόταν Ιταλικοί και Γάλλοι, τούς άξιωματικούς των δυνάμεις - στηρίγματα του Πρίγκιπα, διαλύθηκαν ήσυχα και πολιτισμένα. Τά Χανία, πού είχαν κυριολεκτικά άδειασει και στα όποια είχε μείνει μόνος σχεδόν ο Γεώργιος με τούς λίγους πιστούς του και τις δυνάμεις άσφαλείας, ξαναπαίρνουν τη συνηθισμένη τους ζωής και όψη.

Και πρέπει να σημειωθεί. Κατά την εθνική μας γιορτή, 15 μόνο μέρες μετά την κήρυξη της επανάστασης, έψάλησαν δοξολογίες σ' όλο το νησί, κηρύχτηκε ή Ένωση και έγινε μία εθνική γιορτή με την έλευθερη Ελλάδα. Υψώθηκαν χιλιάδες οι ελληνικές σημαίες. Η επανάσταση είχε επικρατήσει. Δέν μπορούσε να κατασταλεί. Η έξουσία του Γεωργίου περιορίζεται μέσα στις πόλεις μόνο. Και ο Πρίγκιπας άπομονωμένος στο «παλάτι» του, περιβαλλόμενος άπό τούς λίγους άφοσημένους του Κρήτες τόν ιδιαίτερο του γραμματέα Ανδρέα Παπαδιμαντόπουλο και τούς «πραιτωριανούς» των Ξένων δυνάμεων βαδίζει μοιραία (1) τό τέλος της έξουσίας του στην Κρήτη (1)

ΣΤΥΛ. Γ. ΠΑΝΗΓΥΡΑΚΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) Α. Τρακάκη: Τό κίνημα του Θερίσου, (πολυγραφημένο) σ. 55-64
Κ. Μητσότακη: Ο επαναστάτης Αθήνα 1970, σ. 56-62